

2020-12-20
miljööverdomstolen

Mark-och

SVEA HOVRÄTT
060105

INKOM: 2020-12-22
MÅLNR: M 13523-19
AKTBIL: 162

Svea Hovrätt
Box 2290103 17 STOCKHOLM

Mål nr. M 13523-19
Snögrinde stenbrott i Klintehamn

Härmed framför jag mina synpunkter i detta mål.
Jag är djupt oroad över aktuellt läge i Klintehamn med omnejd då Klintehamn är tätort och den ort som försörjer ett stort område med såväl arbetsplatser som varor och viss service.

Det som framförts av motparten och de som företräder denna menar att vi har ett ansvar att leverera kalk till Sverige och resten av världen. Det utifrån att kalk används i stålproduktionen i norra Sverige men också i hönsfoder som produceras i de baltiska staterna och för vägar både i Sverige och utomlands.

Man hävdar att vi är utvecklingsnegativa, vi som bor och verkar i brottets närmiljö.

Brotten finns redan idag. De har haft en mindre produktion till för att försörja södra Gotlands behov av kalkgrus till vägar etc. Det är ingen som motsatts sig den produktionen. Men enligt ansökan ska produktionen inte endast väsentligen ökas utan dramatiskt ökas. Det är självklart att det ger konsekvenser för dem som lever och bor i brottets närhet.

Vi är allt fler som oroar oss för möjligheterna att fortsätta med verksamhet och företag, liksom att bo kvar i Klintehamn och dess närhet. Utifrån den utvecklingsplan som finns för kalkindustrin på Gotland kan man allvarligt fundera över om det går att bo kvar på ön...på grund av hur grundvattenfrågan ser ut. Vi anser, uppenbarligen till skillnad från SMA och fackföreningen Metall att vi har ett ansvar för kommande generationer, inte endast vår egen.

Den nonchalans som visas av SMA i förhållande till de boende är ett argument i sig. Redan under den sk dialogen för ett par år sen visade man med uppenbar tydlighet att enskilda individer inte spelar någon roll och hånade närmast de som ställde frågor. Den attityden har fortsatt när boende i brottets närhet fått sitt dricksvatten förstört eller fått sprickor i husen som innan de nya sprängningarna stått i flera hundratals år. Vi som bor här är mest något som är i vägen. I samma anda som kolonialisterna tog för sig mark i Afrika och Amerika gör SMA detsamma.

Med en brådska som verkar komma ur vetskapen att försäljningen av kalk snart inte kommer att generera stora inkomster hastar man för att gröpa ur kalberggrunden så fort man kan.

Region Gotland visar sig vara lurade men har nu inte någon större möjlighet att agera, de (det vill säga vi) kommer att förlora mot SMA och betala för vägar och hamn för att SMA ska kunna ta in vinster. Region Gotland står kvar med en tom börs och förstört grundvatten, människor som mist sina marker och hus.

Vi är många som känner oss övergivna och utelämnade. Någon orkar inte längre samtala om Klintehamn utan att falla i tyst hulkande gråt. Hen är Gute, dvs har generationer bakom sig som bott och verkat på Gotland. Någon ser med ilska och förtrytelse på eländet. Och tänker att flytta. Hen är inflyttad gotlänning men boende på plats under årtionden. Andra väger fram och emot. Huspriserna sjunker.

Bland de punkter där oron är extra stor är

Tillgången till grundvatten. Ett hälsosamt grundvatten är en förutsättning för att människor ska kunna bo på Gotland. Det är ett återkommande problem med vattenbrist. Bevattningsförbud har gällt från april till långt in på hösten. Det innan man väljer att sänka grundvattennivån för att bryta mer kalk i Slite och innan man väljer att bryta djupa schakt i Klintehamn. Andra län i Sverige kan samverka och bygga ledningar för att transportera vatten från någon sjö långt bort. Det är inte möjligt för Gotlands del. Man lyfter möjligheten att avsalta Östersjövattnen. Men detta vatten saknar mängder av mineraler bland annat litium och magnesium. Det medför risk för bristsjukdomar, då det gäller litium handlar det om depressioner. Dessutom används inte sådant vatten till djurhållning eller för att behålla den beskogning som finns på Gotland. Redan idag står allt fler tallar torra, fler blir det om grundvattnet ska sänkas.

En unik flora offras. Insekter och smådjur som vissa tillhör hotade arter.

Grundvattenmagasinen är "mycket under det normala" och den klimatförändring vi går mot riskerar att försvåra läget ännu mer. Det är stor risk för påverkan av närboendes privata brunnar, men även regionens brunnar.

Buller och damm

Det är självklart så att det uppkommer omfattande buller och dammbildning i och från självastenbrottet. Sprängningarna hörs över samhället och kan förnimmas via vibrationer i marken mycket långt bort. Grannar till brottet har fått sprickor i sina hus. Hus som är kulturbärare. Tunt damm har en benägenhet att spridas med vinden och eftersom det sällan är vindstilla på Gotland sprids kalkdammet över stora ytor. Den som har svårigheter med andningen påverkas negativt. Trädgårdar och ängsmarker ser gråpudrade ut. Och det redan idag när brytningen ändå är begränsad. Vissa djur har mått dåligt av förstört bete.

Vid ilastning och avlastning flyger ännu mer damm iväg liksom vid transport ner mot hamnen och förvaringen där. Hur påverkas det marina livet i Östersjön?

Transporter

Transportvägen från Snögrindebrottet går via Bönders Backe. På alla sidor om vägen och vägkorsningen ligger bostadshus. Vissa av dem bebodda med familjer med barn som ska ta samma väg till skolan. Vägen från Klintehamn till Hemse är också den som patienter till Sudrets vårdcentral måste ta då den ligger i Sudrets centralort. Det är tungt lastade långtradare som kör från Snögrinde till hamnen, förbi kyrkan som byggdes på medeltiden, förbi flera bostadsområden och förbi avtagsvägen mot centrum av Klintehamn och sen en avtagsväg mot Fröjel, Burgsvik... Vissa lastbilar har idag hållit betydligt högre hastighet än de 40 km i timmen som gäller från Bönders backe en bit fram.

Kalkstenar har studsats ut från lasten och ligger längs vägkanten.

Att skövla en unik natur för kortsiktiga vinster

Det tidigare mindre Snögrindebrottet har funnits länge. Storleken är rimlig och hanterbar. Det SMA nu ansöker om är att göra ett lika stort brott som Klintehamn självt. Det i anslutning till tätorten.

I brottet finns utrotningshotade rödlistade fågelarter. SMA tänker att man ska kunna tvångsflytta dem till en annan del. Troligen är

människor lättare att tvångsförflytta än de som är naturens egna väsen. Det blir snarare så att den populationen går under.

Hamnen

Kalkstenshögen eller snarare berget växer i hamnen, i väntan på utskeppning. Det är oklart varför men enligt uppgift från annat håll är avsättningsmöjligheterna inte så stora för närvarande, det finns kaldepåer som räcker i knappt ett halvt decennium i Sverige enligt SGU. Så kalken ska antagligen någon annanstans än till Sverige. Utskeppningen är ett annat problem. Idag är hamnen inte djup nog för att kunna ta emot stora lastskepp. SMA får anlita små båtar med liten kapacitet. De räknar dock med att Region Gotland ska bygga ut hamnen och muddra och spränga ner så att det blir 1,5 meter djupare, det blir på Gotlänningens bekostnad även om kostnaderna går att låna upp.

Målkonflikter

Region Gotlands skryter över att de är miljöorienterade. Vattnet är ett av de fokusområden som lyfts fram. Rent grundvatten, god status för ytvatten och en levande Östersjö nämns. Om man måste välja mellan arbetstillfällen och rent gott grundvatten är valet till synes enkelt. EU-s vattendirektiv finns som en grundsten för detta och Snögrinde är inte klassat som riksintresse då det avser kalk. Det är inte heller påvisat att det blir de c:a 30 jobben som SMA lyft fram, allt mer automatiseras och genomförs med robotteknik så också brytning av sten och mineraler. Däremot kommer ett antal företag inom olika näringar att försvinna.

SMA har valt att i sina diskussioner visa att man inte på något sätt månar om dem som bor i området. Inte på något sätt månar om Gotland. Endast om så snabba vinster som möjligt och låta Regionen och dess befolkning ta hand om räkningen. Det blir dyrt, mycket dyrt. Skatten hamnar inte heller i Sverige. Det är som att stå och se på när ens dotter blir våldtagen och inte göra något eller säga något och sen låta den våldtagna själv betala för att rentvå sig inför myndigheter och allmänhet, hitta en möjlig väg i livet.

Slutsats

Jag vädjar till Mark-och Miljööverdomstolen att döma till människornas, klimatets och naturens fördel och inte till ett företag som grovt åsidosätter lokalbefolkningen. Möjligheten att bo kvar i Klintehamn och på Gotland borde ha företräde framför SMA:s ansökan om tillstånd att begå katastrofala miljöbrott. Det genom att

bryta bort och transportera bort ännu mer av Klinte, skapa ett ofantligt hål i naturen och skada utrotningshotade arters habitat, försämra grundvattendepåerna som återfinns i kalkberggrunden, skapa buller, vibrationer och damma ner hela vår livsmiljö kort sagt öka sin redan mycket enorma klimatpåverkan.

Jag vädjar till er att ni inte överger oss på Gotland.

Klintehamn den 21 december 2020

Hanna Angerud

Angerud.hanna@gmail.com